

Biz yaşamaq sənəti barədə Tolstoyun "Hərb və sülh" əsərindən çox şey öyrəne bilərik. Hələ nəzərə alaq ki, Tolstoyun həyatında təkəbbür və yelbeyinlik, seksual qışqıncılıq və mürəkkəb ailə münasibətləri də olub.

Lakin Roman Krzrnaric yazır ki, bütün bunlara baxmayaraq, bizim ustad romançıdan öyrəne biləcəyimiz çox həyat dərsləri var.

1828-ci ildə doğulmuş və 1910-cu ildə vəfat etmiş Tolstoy öz malikanəsi və yuvaları təhkimlisi olan rus aristokratik ailəsindən çıxmışdı. Gənc qrafın erkən gəncliyi gur, yüngül əxlaqlı və zorakı olmuşdu.

"Mən müharibələrdə adam öldürür və ya adam öldürmək üçün onları duele çağırırdım, - yazırdı Tolstoy, - Qumarda uduzur, kəndlilərin əməyini istismar edir, onlara cəzalar verir, avara həyatı yaşayır və adamları aldadırdım. Beləcə on il yaşamışdım"...

Lakin o, tədricən özünü onu

keçmişdi, hətta təhkimçilikdən yenidən azad olmuş kəndlilərlə birlikdə öz malikanəsində işləməyə, tarla şumlamağa, kəndli evlərini öz əli ilə təmir etməyə başlamışdı. Damarlarından "mavi qan" axan qraf üçün bütün bunlar çox heyretəmiz idi. Hərçənd şübhə yoxdur ki, bu qayğıkeş dədəlikdən bir az da zövq alan Tolstoy kəndlilərin arasında olmaqla şəhərlərin ədəbi

sını qoyduğu təkyəyə Tolstoy ferması adını vermişdi.

Öz ziddiyyətlərinizdən ehtiyatlı olun

Yeni, daha sadə həyat mübarizəsi və ziddiyyətsiz deyildi. Tolstoy məlum olduğu kimi bəşəri məhəbbətə sityayış edirdi, amma arvadı ilə daim dava-dalaşdaydı. Digər tərəfdən bu bərabərlik həvarisi özünün varlı və imtiyazlı həyat tərzindən tamamilə əl çəkməmişdi. O qoca yaşlarından çoxlu qulluqçuları olan böyük mülkdə yaşayırdı. Lakin 1890-cı illərdə o, ailəsinin arzusu xilafına olaraq öz ədəbi əsərlərinin böyük bir hissəsinin müəlliflik hüququndan əl çəkdi. Bununla o, əslində böyük bir sərəvəti qurban vermişdi. Əgər həyatının başlanğıcında malik olduğu imtiyazlar nəzərə alınarsa, bu şəxsi transformasiyaya yalnız heyran qalmaq olar.

Sənətkar olun

Həyatın sirri

məhv edən, avara həyat tərzindən xilas etdi, zadəgan irsinin inanclarından yaxa qurtardı və radikal, qeyri-adi dünyagörüşü əldə edərək həmsiniflərini mat qoydu. Yaxşı, bəs görəsən onun bu şəxsi səyahəti bizə də öz həyat fəlsəfəmiz barədə təkrar düşünməkdə necə kömək edə bilər?

Düşüncənizi açıq saxlayın

Tolstoyun ən böyük istedadlarından biri də onun yeni təcrübələr əsasında öz düşüncəsini dəyişmək bacarığı və istəyi idi. 1850-ci illərdə Kırım müharibəsində gördüyü qanlı qətləmlər onu ömürlük passivistə çevirmişdi. 1857-ci ildə Parisdə qiyətlinə edamı seyr etmiş yazıçı kişilib aşağıdakı qutuya düşən başın guppultusunu heç vaxt unuda bilməmişdi. O dövlt və onun qanunlarının qatı opponenti nə çevrilmişdi. O inanmağa başlamışdı ki, hökumətlər nəinki qəddardirlər, üstəlik onlar həm də varlı və qüdrətliyərin maraqlarına xidmət edirlər. "Dövlət qəsddir - yazırdı Tolstoy bir dostuna, - odur ki, mən heç yerdə heç bir hökumətə qulluq etmərəm". Əslində Tolstoy anarxist olmağın yoluna düşmüşdü. Sağ olsaydı, o, bizi içində böyüdüyümüz təməl inancları və ehkamları sual etməyə ürekləndirərdi.

Hüsn-rəğbətli olun

Roman Krzrnaric "Səhirlə mücürü: Həyat haqqında maraqlı tarixçələr" kitabının müəllifidir. Yeri gəmişkən, elə bu məqalə də həmin kitabın materialı üzərində yazılıb. Yazıçı Rəğbət müzeyinin və Rəğbət kitabxanasının təsisçisidir.

Tolstoy özünü ondan çox fərqli yaşayan insanların yerinə qoymaq bacarığı ilə heyretəmiz hüsn-rəğbət nümayiş etdirə bilmişdi. 1860-cı illərdə o nəinki kəndli geyiminə

və aristokratik elitalarına bilərəkdən acıq verirdi. Tolstoy inanırdı ki, başqalarının həyatını şəxsən yaşamadan onların reallığını başa düşə bilməzsən.

Fərq yaradın

O həmçinin özünün məxsus olduğu ali silkin adamlarından, insanların iztirablarını şəxsi hərəketlə azaltmaq xasiyyəti ilə fərqlənirdi. Buna ən parlaq misal onun aclıqla bağlı humanitar fəaliyyətidir. 1873-cü ilin məhsulsuzluğundan sonra Tolstoy "Annna Karenina" üzərində işi bir il təxirə salmışdı ki, aclıq çəkənlərə humanitar yardımı təşkil etsin. O bir qohumuna belə yazırdı: "Mən xəyal edilən obrazların xətrinə özümü canlı məxluqlardan ayıra bilmərəm". Onun dostları və ailəsi düşündürdü ki, dünyanın ən gözəl romançılarından birinin öz şedevrlərinin biri üzərində işi yarımqıq qoyması divanəlikdir. O, 1891-ci ilin aclığı zamanı da belə etmişdi. Ömrünün iki ilini şorba mətbəxlərində işləməyə və aclar üçün pul toplamağa həsr etmişdi. Siz bu günün bestsellerlər yazan bir yazıçısının əlində olan işini humanitar fəaliyyət üçün iki il müddətinə bir kənara qoymasını təsəvvür edə bilərsinizmi?

Sadə həyat sənətinin ustadı

1870-ci illərin ruh qırıqlığından sonra Tolstoy Pravoslav Kilsəsi də daxil olmaqla bütün rəsmi dinləri inkar etmişdi. O Xristianlığın ruha və maddi gözütoxluluğa söykənən inqilabi təqriqətlərindən birini qəbul etmişdi. İcməyi, tütən çəkməyi tərgitmiş, vegetarian olmuşdu. O adamları özünü dolandıra bilən, orta q mülkiyyətə sahib sadə uto-pik icmalar yaratmağa ilhamlandırmışdı. Bu sayaq "Tolstoy icmaları" bütün dünya boyunca yayılmışdı və Gandhi 1910-cu ildə əsa-

Tolstoy inanırdı ki, öz şüuru və vücudu arasında balans yaratmaq onun yaradıcılıq prosesinin mühüm şərtidir. O təkə vaxtaşırı qələmini yerə qoyub çöl boyunca ata qoşulmuş kətan sürməzdə, həm də ora-q-kərəntini yazı masası ilə üz-büz divara söykəyərki ki, həmişə gözünlün qabağında olsun. Ömrünün son illərində yazıçılar və jurnalistlər bu saqqallı müdrikə baş çəkməyə gələndə, dünyanın ən məhur yazıçısının əlində çəkməçi alətləri ilə ustalıq edən yerdə göbrü təəccüblənərdilər. Əgər Tolstoy bu gün burda olsaydı, bizə məsləhət görərdi ki, boş vaxtımızın çoxunu sms və tvit göndərməyə sərf etməkdənsə, bir sənətin qulpundan yapışaq.

Sosial çevrənizi genişləndirin

Tolstoydan alınacaq ən mühüm həyat dərsi bunu anlamaqdır ki, güman və xurafatlarımıza üstün gəlməyin, habelə dünyagörüşümüzü inkişaf etdirməyin ən yaxşı yolu özümüzü baxışları və həyat tərzləri bizimkindən fərqli olan insanlarla əhatə etməkdir. O özünün "Dirilmə" əsərində göstərir ki, istər siyasətçi olsun, istərsə də biznesmen və ya oğru - adamların əksəriyyəti instinktli olaraq onların baxışlarını paylaşan insanların çevrəsini və bu çevrədə öz yerlərini qoruyub saxlamağa çalışırlar. Bizə oxşar insanlarla əhatə olunmağımız ona gətirib çıxara bilər ki, biz iki evə sahib olmağı, eyni cinsdən olanların evlənməsinə qarşı çıxmağı və ya Yaxın Şər q ölkələrini bombalamağı tamamilə normal və haqlı bir iş saya bilərik. Bu halda biz belə baxışların yanlış, ədalət-siz və ya həqiqətdən uzaq olduğunu görməyə bilərik, çünki öz çevrəmizə qapanıb qalmışıq. Tolstoy təbircinə deyilsə, bizim ən əsas vəzifəmiz çevrənin hüdudlarını aşmaqdır.

Oğuz Ayyaz